އިބްނު ބާޒު އުއްމަތަށް ދެއްވި ނަސޭހަތް
މިއީ ސަމާޙަތުއް ޝައިޚު އިބްނު ބާޒާއި ކުރެވުނު ވަރަށް މުހިއްމު ދިހަ ސުވާލުގެ ޖަވާބުގައި އޭނާ
އުއްމަތަށް ދެއްވާފައިވާ ނަސޭހަތެވެ.
ފަ އް ޔާ ޟު ޢަ ލީ
(ސެޕްޓެމްބަރ2012ގެ ދަރުމައާ ގުޅޭ) ވަ ކި ކު ރު މު ގެ ކު ޅަ ދާ ނަ ކަ ން ލި ބު މެ ވެ .
މިނޫންގޮތަކަށް ހުއްދައެއް ނުވާނެއެވެ.
ސުވާލު 3: މިސާ ލަ ކަ ށް ކޮ ން މެ ވެ ސް
جامعة އަކަށް رشعي ގޮ ތު ން ސުވާ ލު 4: ބަ އެ އް ޒު ވާ ނު ން ދެ ކޭ ގޮ ތު ގަ އި
ނި ކު މެ ވި ދާ ނެ ޙާ ލަ ތެ އް މެ ދު ވެ ރި ވި އް ޔޯ ހަމަކަށަވަރުން إسالمي قوم ތަ ކު ގަ އި އު ޅޭ ،
އެ ފަ ދަ ޙާ ލަ ތެ އް ގަ އި ވެ ސް އެ ވެ ރި މީ ހާ ގެ ނު ވަ ތަ އެ قوم ތަ ކަ ށް އަ ން ނަ ކާ ފަ ރު ން ނާ
އެ ހީ ތެ ރި ން ނާ އި އޭ ނާ ގެ ސަ ރު ކާ ރު ގަ އި ހަ ރު ކަ ށި ކޮ ށް މު ޢާ މަ ލާ ތް ކު ރު މަ ކީ رشيعة
މަސައްކަތް ކުރާ މީހުން قتل ކު ރު ން ގަ އި ހި މެ ނޭ ކަ މެ ކެ ވެ . އެ ހެ ން ވެ ބަ އެ އް
ހު އް ދަ ކު ރެ ވި ދާ ނެ ތޯ އެ ވެ ؟ މި ސާ ލަ ކަ ށް މީ ހު ން އެ މީ ހު ން ގެ ކި ބަ އި ން ނު ބަ އި
ޕޮ ލި ހު ން ނާ އި އަ މަ ނު ބަ ލަ ހަ އް ޓާ ކަ މެ އް ފެ ނު މު ން ، އެ މީ ހު ން މެ ރު މާ އި
މީ ހު ން ނާ އި އަ ދި އެ ނޫ ން ވެ ސް މީ ހު ން ނެ ވެ . ހައްޔަރުކުރުން ހުއްދަކުރެއެވެ. 5:
ސުވާލު رشعي ކޯ ޓު ނެ ތް ނަ މަ
ކަންކުރާނީ ކިހިނަކުން ތޯއެވެ؟
ޖަވާބު:3 ކު ރި ން ވެ ސް ތި މަ ން ކަ ލޭ ގެ ފާ ނު ޖަވާބު 4: ވަ ޒަ ން ވެ ރި ވެ ގެ ން އު ޅޭ 5:
ޖަވާބު رشعي ކޯ ޓު ތަ އް ނެ ތް ނަ މަ
ވިދާޅުވި ފަދައިން ދެ رشط ކާ ފަ ރު ން ނު ވަ ތަ އަ މާ ން ކަ ން ލި ބި ގެ ން والة
ހަމަ އެކަނި نصيحة ތެރިވާނީއެވެ.
ފު ރި ހަ މަ ވެ ގެ ން ނޫ ނީ ވެ ރި ން ނާ ދެ ކޮ ޅަ ކަ ށް ސަ ރު ކާ ރު ން ވަ އް ދަ އި ގެ ން އު ޅޭ ކާ ފަ ރު ން
األمور އަށް نصيحة ތެ ރި ވާ ނީ އެ ވެ . އަ ދި
ނުނިކުމެވޭނެއެވެ. މެ ރު ން ހު އް ދަ އެ އް ނު ވާ ނެ އެ ވެ . އަ ދި
އެ މީ ހު ން ނަ ށް ހެ ޔޮ މަ ގު ދަ އް ކާ ނީ އެ ވެ .
ފާ ފަ ކު ރާ މީ ހު ން މެ ރު މާ އި އެ މީ ހު ން ނަ ށް اهل
އަދި އެމީހުންނާ އެކީގައި ގެ
ފު ރަ ތަ މަ އީ : ވެ ރި މީ ހާ ކާ ފި ރު ވެ އް ޖެ ކަ ން އަ ނި ޔާ ކު ރު ން ހު އް ދަ އެ އް ނު ވާ ނެ އެ ވެ .
رشيعة އާއި އެއްގޮތަށް حكم ކު ރު މަ ށް
اهل
ދެ އް ވާ ފަ އި ވާ ދަ ލީ ލަ ކު ން ފާ ޅު ކަ ން އޭ ގެ ބަ ދަ ލު ގަ އި އެ މީ ހު ން ގެ ކި ބަ އި ން
މަ ގު ފަ ހި ކު ރު މަ ށް ވާ ގި ވެ ރި ވާ ނީ އެ ވެ .
ބޮޑު ގޮތަކަށް ثابت ވުން. ފެންނަ ކަންތައްތައް ޖެހޭނީ رشعي
އެ ހެ ނަ ސް އަ މު ރު ކޮ ށް ނަ ހީ ކު ރާ މީ ހާ
ކޯ ޓަ ށް ހު ށަ ހަ ޅާ ށެ ވެ . އަ ދި رشعي ކޯ ޓު ން
އަތްދިގުކޮށް، قتل ކޮ ށް އަ ދި ޖަ ހާ
ދެވަނަ رشط އަ ކީ : އެ ވެ ރި ޔަ ކު ކުރާ ކަންތައް ފުދޭނެއެވެ.
ހެ ދުމަ ކީ ހު އް ދަ ކަ މެ އް ނޫ ނެ ވެ .
އެ އަ ށް ވު ރެ ން ބޮ ޑު ނު ބަ ޔަ ކާ ނު ލަ އި
2 ދަރުމަ. އޮކްޓޯބަރ 2012

އޭގެ ބަދަލުގައި والة األمور އާ އެ ކު ގަ އި الله عليه وسلم، حديث ކު ރެ އް ވި އެ ވެ . އޭ ނާ އާ އި މީ ސް ތަ ކު ން ނާ ދެ މެ ދު ގަ އި
ހެޔޮގޮތުގައި اهل ގެ އަ ޅު ތަ ކު ން ގެ "ތި ޔަ ބަ އި މީ ހު ން ގެ ތެ ރެ އި ން މީ ހަ ކަ ށް އު ފެ ދޭ ނެ އެ ވެ . އަ ދި އޭ ނާ އާ އި ސަ ރު ކާ ރާ އި
اهل
މެދުގައި ގެ رشيعة އާ އެ އް ގޮ ތަ ށް منكر އެ އް ފެ ނި އް ޖެ ނަ މަ އެ ކަ ން ދެ މެ ދު ވެ ސް އު ފެ ދޭ ނެ އެ ވެ .
!
حكم ކު ރު މަ ށް ވެ ރި ން ނަ ށް ހެ ޔޮ ގޮ ތު ގަ އި އަ ތު ން މަ ނާ ކު ރާ ށެ ވެ އަ ދި ކު ޅަ ދާ ނަ ކަ ން
!
އެ ހީ ތެ ރި ވާ ނީ އެ ވެ . އަ ދި އެ ހެ ން ނޫ ން ނަ މަ ލި ބި ގެ ން ނު ވާ މީ ހާ ދު ލު ން މަ ނާ ކު ރާ ށެ ވެ އޭ ގެ ބަ ދަ ލު ގަ އި އެ ކަ ން އޭ ނާ
އޭނާގެ واجب އަކީ نصيحة ތެ ރި ވު މެ ވެ . އަ ދި ކު ޅަ ދާ ނަ ކަ ން ލި ބި ގެ ން ނު ވާ މީ ހާ މަ ނާ ކު ރަ ން ވާ ނީ ދު ލު ން ނެ ވެ . މި ފަ ދަ އި ން
! "އޭ !
އަ ދި އޭ ނާ އަ ށް ހެ ޔޮ މަ ގު ދެ އް ކު މެ ވެ . ހިތުން މަނާކުރާށެވެ އެއީ إميان ކަ މު ގެ ބު ނެ ގެ ން ނެ ވެ . މި ވެ ނި މީ ހާ އެ ވެ ތި ބާ
" اهل !
އަދި އޭނާއަށް واجب ވެ ގެ ން ވަ ނީ ހެ ޔޮ އެންމެ ކުޑަ މިންވަރެވެ. އަށް تقوى ވެ ރި ވާ ށެ ވެ ތި ޔަ އީ
ގޮތުގައި منكرات ތަ އް މަ ނާ ކު ރު މެ ވެ . ހު އް ދަ ކަ މެ އް ނޫ ނެ ވެ "! "މި އީ ތި ބާ އަ ށް
އޭނާގެ واجب އަކީ މިއީއެވެ. الله އެ ހެ ން ނަ މަ ވެސް އަ ތު ން މަ ނާ ކު ރު މަ ކީ حرام ވެ ގެ ން ވާ ކަ މެ ކެ ވެ "! "މި އީ
"!
تعاىل وحي ކުރައްވާފައިވެއެވެ. بز ކު ޅަ ދާ ނަ ކަ ން ލި ބި ގެ ން ކު ރާ ކަ މަ ކަ ށް ތިބާއަށް واجب ވެގެންވާ ކަމެކެވެ
ہ ہ ہ التغابن: ވާ ން ވާ ނެ ވެ . އަ ދި އެ ކަ މު ގެ ސަ ބަ ބު ން
ھ بر
١٦ ބޮ ޑު ފަ ސާ ދަ އެ އް ނު ވަ ތަ ގި ނަ އޭނާއަށް އެކަން رشعي دليل ތަ ކު ގެ
"ތި ޔަ ބަ އިމީ ހު ން ނަ ށް ކު ޅަ ދާ ނަ ވީ
ގޯސް ތަ ކެ އް އު ފެ ދި ގެ ން ނު ވާ ނެ އެ ވެ . އަ ލީ ގަ އި ދު ލު ން ބަ ޔާ ން ކޮ ށް ދޭ ނީ އެ ވެ .
اهل
މިންވަރަކުން އަށް تقوى
!
"! އަ ތު ން މަ ނާ ކު ރު ން ދަ ން ނަ އެ ވެ
ވެ ރި ވާ ށެ ވެ އެ އީ ހަ މަ ކަ ށަ ވަ ރު ން އަ ތު ން
ދެ ން ފަ ހެ ، އޭ ނާ އަ ތު ން އޭ ނާ ގެ ގޭ ގަ އި އެ ކަ ން ކު ރަ ން ވާ ނީ ކު ޅަ ދާ ނަ ކަ ން
قتل ކޮ ށް ގެ ން ނު ވަ ތަ ޖަ ހަ އި ގެ ން އި ން ކާ ރު
!
މަ ނާ ކު ރާ ހު ށި ކަ މެ ވެ އޭ ނާ ގެ ދަ ރި ން ނާ އި ލި ބި ގެ ން ވާ ތަ ން ތަ ނު ގަ އެ ވެ . އޭ ނާ ގެ
ކު ރު މު ން ، އެ އި ން ނި ކު ން ނަ ނަ ތީ ޖާ ގެ
އޭ ނާ ގެ އަ ނބި މީ ހާ އާ އި އޭ ނާ ގެ ގޭ ގަ އާ އި އޭ ނާ ގެ ދަ ށު ގަ އި ވާ މީ ހު ން
ގޯސްވެ ނުބައިވާނެއެވެ. އަދި فساد
!
ނޯކަރުންނަށް މަނާކުރާހުށިކަމެވެ ނު ވަ ތަ އޭ ނާ އަ ށް ވެ ރި މީ ހާ ގެ ފަ ރާ ތު ން
ވެސް ބޮޑުވާނެކަާމެދު شكއެ އް ނެ ތެ ވެ .
ހެ ޔޮ ކަ ން ތަ ކަ ށް އަ މު ރު ކު ރު މު ގެ ހު އް ދަ
މީ ގަ އި އެ އް ވެސް އޮ ޅު ން މެ އް ނު ވެ އެ ވެ .
އަދި ހަމައެފަދައިން موظف އޭނާ وظيفة ލި ބި ފަ އި ވާ މު އަ އް ސަ ސާ ތަ ކު ން ނެ ވެ .
އަ ދި ބަ ލަ އި ދެ ނެ ގެ ން ފި މީ ހަ ކަ ށް މި ކަ ން
އަ ދާ ކު ރާ ތަ ނު ގަ އި އޭ ނާ އަ ށް ލި ބި ފަ އި ވާ އޭ ގެ ތެ ރޭ ގަ އި ވެ ރި މީ ހާ އަ މު ރު ކު ރާ
އެނގޭނެއެވެ.
اختيار ތަ ކު ގެ ތެ ރެ އި ން އޭ ނާ އަ ށް މުއައްސަސާތަކާއި ނުވަތަ އޭނާ اختيار
ލިބިފައިވާ تعليامت ތަ ކު ގެ އަ ލީ ގަ އި ދީ ފަ އި ވާ ތަ ން ތަ ން ހި މެ ނެ އެ ވެ .
ސުވާލު 6: ހެ ޔޮ ކަ ން ތަ ކަ ށް
!
އަ ތު ން މަ ނާ ކު ރާ ހު ށި ކަ މެ ވެ
އަމު ރު ކު ރު މާ އި ނު ބަ އި ކަ ން ތަ އް
އެ ބަ އި މީ ހު ން މަ ނާ ކު ރާ ނީ އެ ބަ އި މީ ހު ން ނަ ށް
ނަ ހީ ކު ރު މަ ކީ އަ ދި ވަ ކި ން ޚާ އް ޞަ ކޮ ށް
އެހެން ނޫންނަމަ އޭނާއަށް اختيار ލި ބި ގެ ން ވާ މި ން ގަ ނޑު ގެ ތެ ރެ އި ން
އަ ތު ން މަ ނާ ކު ރު މަ ކީ ހު ރި ހާ އެ އް މެ ން ނަ ށް
اهل
ލި ބި ފަ އި ނު ވާ އެ އް ވެ ސް ކަ މެ އް رشع ކުރައްވައިފައިވާ رشعي
ލިބިގެންވާ حق އެ އް ތޯ އެ ވެ ؟ ނު ވަ ތަ
!
އޭ ނާ ގެ އަ ތު ން މަ ނާ ނު ކު ރާ ހު ށި ކަ މެ ވެ ހަ މަ ތަ ކާ އި އެ އް ގޮ ތަ ށެ ވެ . އެ އަ ށް ވު ރެ ން
އެއީ ويل األمر އަށް ނުވަތަ ويل األمر،
އެއީ އޭނާއަށް اختيار ލި ބި ފަ އި ނު ވާ އި ތު ރު ކޮ ށް ގެ ން ނު ވާ ނެ އެ ވެ . ހަ މަ
عي ކުރާ މީހަކަށް رشط ކު ރެ ވި ފަ އި ވާ
ކަ ން ތަ އް ތަ ކު ގަ އި އޭ ނާ ގެ އަ ތު ން އެ ގޮ ތަ ށް ވަ ކި ރަ ށަ ކަ ށް ކަ ނޑަ އަ ޅާ ފަ އި ވާ
ކަމެއް ތޯއެވެ؟
މަ ނާ ކޮ ށް ފި ނަ މަ އޭ ގެ ސަ ބަ ބު ން މާ ގި ނަ أمري ވެ ސް އޭ ނާ އަ ށް އަ ން ގާ ފަ އި ވާ ގޮ ތަ ށް
ނު ބަ އި ކަ ން ތަ އް ތަ އް ވެ ގެ ން ދާ ނެ ތީ އެ ވެ . އަތުން މަނާކުރެވިދާނެއެވެ.
ޖަވާބު 6: ބަ ދަ ލު ކު ރު ން ވަ ނީ ކޮ ން މެ
އަދި އޭގެ ސަބަބުން ގިނަވެގެންވާ بالء
މީ ހަ ކަ ށް ވެ ސް އެ މީ ހަ ކަ ށް ކު ޅަ ދާ ނަ ވީ
ވެ ރި ކަ މާ އި ބޮ ޑެ ތި ނު ބަ އި ކަ ން ތަ އް ތަ އް ސުވާ ލު 7: ބަ އެ އް މީ ހު ން ދެ ކޭ ގޮ ތު ގަ އި
މިންވަރަކުންނެވެ. އެއީ رسول الله صىل
ދަރުމަ. އޮކްޓޯބަރ 3 2012

އެބައިމީހުންނަށް ويل األمر ކަ ނޑަ އަ ޅާ މީ ހަ ކަ ށް އަ ދަ ބު ދީ ހަ ދަ އި ގެ ން ނު ވާ ނެ އެ ވެ . ދެންފަހެ، رعية ންގެ މައްޗަށް واجب
عام قواعد ތަ ކާ ޚި ލާ ފަ ށް ކަ ން ތަ އް ތަ އް އެއީ އެކަން ކުރެވޭނީ ދަލީލާއި برهان ވެގެން ވަނީ އަދި ވަކިވަކި رعية ން ގެ
ކު ރެ ވި ދާ ނެ އެ ވެ . މި ސާ ލަ ކަ ށް ޓް ރެ ފި ކް ޤާއިމުކުރުމަށްފަހުގައެވެ. މައްޗަށް واجب ވެ ގެ ން ވަ ނީ إصالح ކު ރު މާ އި
އާ އި ކަ ސް ޓަ މާ އި އި މި ގް ރޭ ޝަ ން މި ފަ ދަ ނު ބަ އި ކަ ން ތަ އް ތަ އް ނަ އް ތަ އި ލު މާ އި
އެ ހެ ން ކަ ން ތަ އް ތަ ކެ ވެ . އެ އީ އެ ކަ ން ތަ ކަ ކީ އޭގެ ބަދަލުގައި އޭނާއަށް ويل األمر ގެ އެ ކަ ން ތަ އް ތަ އް ނެ ތި ކޮ ށް ލު މަ ށް
رشعي ހަ މަ ތަ ކު ގެ ތެ ރޭ ގަ އި ހި މެ ނި ފަ އި ވާ ފަ ރާ ތު ން ބާ ރެ އް ލި ބި ފަ އި ވާ ން ވާ ނެ އެ ވެ . ވެ ރި މީ ހާ އަ ށް އެ ހީ ތެ ރި ވު މެ ވެ .
ކަ ން ތަ އް ތަ ކެ އް ނޫ ނެ ވެ . މަ ނި ކު ފާ ނު އެ އަ މު ރު ތަ ކާ އެ އް ގޮ ތަ ށް ކަ ން ތަ އް
އެކަމާ ވިދާޅުވަނީ ކީކޭތޯއެވެ؟ ކު ރެ ވި ދާ ނެ އެ ވެ . ނޫ ން ނަ މަ އޭ ނާ އަ ށް އަ ދި ހެ ޔޮ ބަ ސް ބު ނު މާ އި ރި ވެ ތި ގޮ ތާ އި
نصيحة ދީ މަ ގު ދެ އް ކު މު ން ފު ދޭ ނެ އެ ވެ . ރަ ނގަ ޅަ ށް މަ ގު ދަ އް ކަ އި ގެ ން ހެ ޔޮ ކަ ން
ޖަވާބު 7: މިއީ باطل އަދި منكر އެ ހެ ނަ ސް އޭ ނާ ގެ ދަ ށު ގަ އި ވާ ދަ ރި ން ނާ އި قائم ކު ރު މެ ވެ . އެ ގޮ ތަ ށް ކަ ން ތަ އް
އެ ކެ ވެ . އަ ދި ހަ މަ ކު ރި ން ބު ނެ ވި އަ ނބި ން ނާ އި އަ ދި އެ ފަ ދަ އި ން އޭ ނާ އަ ށް ކު ރު މު ން އޭ ގެ ބަ ދަ ލު ގަ އި އެ ދެ ވި ގެ ން
ދި ޔަ ފަ ދަ އި ން ހަ މަ ކަ ށަ ވަ ރު ން)ވެ ރި ން ނާ އެ ބަ އި މީ ހު ން ގެ މަ އް ޗަ ށް ބާ ރު ލި ބި ގެ ން ވާ ވަނީ ހެޔޮކަމެވެ. ނުބަޔެއް ނޫނެވެ.
ދެ ކޮ ޅަ ށް (ނި ކު ތު މާ އި އަ ތު ން މަ ނާ ކު ރު ން މީހުންނަށް މަނާކުރެވިދާނެއެވެ.
ހު އް ދަ އެ އް ނު ވާ ނެ އެ ވެ . އޭ ގެ ބަ ދަ ލު ގަ އި مصلحة އަ ށް ވު ރެ ން ބޮ ޑު ނު ބަ އެ އް ވާ ނެ
މު ން ކަ ރެ އް ނު ވާ މި ކަ ން ތަ އް ތަ ކު ގަ އި ސުވާލު 8: ويل األمر އަށްޓަކައި دعاء އެއްވެސް عمل އެ އް ހު އް ދަ އެ އް
واجب ވެ ގެ ން ވަ ނީ ބަ ސް އަ ހަ އި ކުރުމީ بيعة ލާޒިމުކުރާ ކަމެއްތޯއެވެ؟ ނު ވާ ނެ އެ ވެ . ހު ރި ހާ ވެ ރި ކަމެ އް ގެ ވެ ސް
ކި ޔަ ން މަ ން ވު މެ ވެ . مقصد އަކީ رشعي مصلحة قائم ކު ރު މެ ވެ .
ޖަވާބު 8: ويل األمر އަށްޓަކައި نصيحة އަ ދި ފަ ސާ ދަ ނަ އް ތަ އި ލު މެ ވެ . އި ން ސާ ނާ
އެކަންތައްތައް ويل األمر ތެރިވުމަކީ بيعة ލާ ޒި މު ކު ރާ ކަ މެ ކެ ވެ . ހެ ޔޮ ނި ޔަ ތު ގަ އި ކު ރާ އެ އް ވެ ސް ކަ މަ ކު ން
ހަމަޖައްސާފައިވަނީ مسلم ންގެ مصلحة نصيحة ތެރިވުމުގެ ތެރޭގައި توفيق އޭ ނާ އެ ނަ އް ތާ ލަ ން ބޭ ނު ން ވި ނު ބަ އި
އަ ށް ޓަ ކަ އެ ވެ . އެ ކަ ން ތަ އް ތަ ކަ ށް ދެއްވުމާއި ތެދުމަގު ދެއްކެވުމާއި نية ކަ މަ ށް ވު ރެ ން ބޮ ޑު ނު ބަ އެ އް ނި ކު މެ ދާ ނެ
ތަ ބާ ވާ ން ޖެ ހޭ ނެ އެ ވެ . އަ ދި އެ ކަ މު ގަ އި إصالح ކޮށްދެއްވުމާއި بطانة إصالح އެއް ވެސް ކަމެއް ހުއް ދައެއް ނުވާނެއެވެ.
ކި ޔަ މަ ން ވާ ން ޖެ ހޭ ނެ އެ ވެ . އެ އީ އެ ކަ ން ތަ އް ކުރެއްވުމަށް އެދި دعاء ކު ރު ން
ތަކަކީ مسلم ން ނަ ށް ފަ އި ދާ ވާ ހިމެނެއެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން شيخ اإلسالم
ހެޔޮކަމެވެ. އަދި منكر އަ ށް ވާ ކަ ން ތަ އް ابن تيمية رحمه الله މި މާ ނަ ވަ ރަ ށް
!
ތައް ދަންނައެވެ މިސާލަކަށް ويل ވެ ރި މީ ހާ ރަ ނގަ ޅު ވު މު ގެ ސަ ބަ ބު ތަ ކު ގެ ފު ރި ހަމަ ޔަ ށް އެ ކަ ލޭ ގެ ފާ ނު ގެ ފޮ ތް
األمر ހު އް ދަ ކަ މު ގަ އި ދެ ކި ގެ ން ޓެ ކް ސް ތެރޭގައި އަދި އޭނާއަށް الله توفيق "الحسبة" ގަ އި ބަ ޔާ ން ކު ރަ އް ވާ ފަ އި ވެ އެ ވެ .
!
ފަ ދަ އެ އް ޗެ އް ކަ ނޑަ އަ ޅަ އި ފި ނަ މަ ދެ އް ވު މު ގެ ތެ ރޭ ގަ އި އޭ ނާ އަ ށް ހެ ޔޮ އެ ބަ ލާ ހު ށި ކަ މެ ވެ އޭ ގަ އި ވަ ރަ ށް ބޮ ޑެ ތި
އެ ކަ މު ގަ އި އޭ ނާ އާ ވާ ހަ ކަ ދެ އް ކި ދާ ނެ އެ ވެ . ކަ ން ތަ އް ތަ ކަ ށް އެ ހީ ތެ ރި ވާ ނެ ، އަ ދި އޭ ނާ ފައިދާވެއެވެ.
އެއީ އޭނާއަށް نصيحة ދިނުމަށާއި اهل ހަ ނދާ ން ނެ ތި އް ޖެ ނަ މަ ހަ ނދާ ން ކޮ ށް ދޭ ނެ
ގެ މަ ގަ ށް ގޮ ވާ ލު މަ ށެ ވެ . އެ އީ އޭ ނަ އަ ށް އަ ދި ހަ ނދާ ން ވެ އް ޖެ ނަ މަ އެ ހީ ތެ ރި ވާ ނެ ސުވާލު 9: ވެރިންނަށްޓަކައި دعاء
ހެޔޮމަގު ދެއްކުމަށެވެ. ތެދުވެރި وزير އަ ކު ލި ބު ން ހި މެ ނެ އެ ވެ . ކު ރު މަ ށް އި ން ކާ ރު ކު ރާ)މީ ހަ ކާ
މިއީ الله تعاىل އޭ ނާ އަ ށް توفيق ދެ އް ވު މު ގެ ބެހޭގޮތުން ވިދާޅުވަނީ ކީކޭތޯއެވެ؟(
އޭ ނާ އޭ ނާ ގެ އަ ތު ން މީ ނާ ގަ އި ގަ އި ޖަ ހަ އި ސަބަބުތަކެވެ.
އަ ނެ ކަ ކު ގެ ލޭ އޮ ހޮ ރު ވަ އި އަ ދި މި ވެ ނި ޖަވާބު 9: މިއީ އޭނާގެ جاهل ކަ މު ން
4 ދަރުމަ. އޮކްޓޯބަރ 2012

ވާ ކަ މެ ކެ ވެ . އަ ދި ނު ވި ސް ނޭ ކަ މެ ވެ . ލި ޔު މެ ވެ . ނު ވަ ތަ އޭ ނާ އާ ގު ޅު ން އޮ ން ނަ
އެ އީ ހަ މަ ކަ ށަ ވަ ރު ން ވެ ރި މީ ހާ އަ ށް ޓަ ކަ އި އޭނާއަށްޓަކައި توفيق ދެއްވުމާއި هداية علم ވެ ރި ން ނާ ގު ޅި ގެ ން އޭ ނާ އަ ށް ހެ ޔޮ
دعاء ކު ރު މަ ކީ އެ ން މެ ބޮ ޑެ ތި ހެ ޔޮ ދެއްވުމާއި ހިތްތަކާއި ޢަމަލު إصالح މަގަށް މަގު ދެއްކުމެވެ.
ކަ ން ތަ އް ތަ ކު ގެ ތެ ރޭ ގަ އި ހި މެ ނޭ ކަ މެ ކެ ވެ . ކުރެއްވުން އެދި دعاء ކު ރު މަ ކީ އެ ން މެ
އަ ދި އެ ން މެ ހެ ޔޮ ކަ ން ތަ އް ތަ ކު ގެ މު ހި އް މު ކަ މެ ވެ . އަ ދި އެ ން މެ މާ ތް تقرب ކަ ން ކު ރި މީ ހެ އް ނު ބު ނެ މު ން ކަ ރާ ތް ތަ އް
ތެ ރެ އި ން ހި މެ ނޭ ކަ މެ ކެ ވެ . ގެ ތެރެއިން ހިމެނޭ ކަމެކެވެ. މަނާކުރުމަކީ واجب ކަ މެ ކެ ވެ .
މި ސާ ލަ ކަ ށް ޒި ނޭ މަ ނާ ކު ރު މާ އި ، ރާ
އަދި އެއީ اهل އާ އި އެ ކަ ލާ ނގެ އަ ދި ހަ މަ ކަ ށަ ވަ ރު ން اإلمام أحمد رحمه الله ބު އި ން މަ ނާ ކު ރު މާ އި އަ ދި ރި ބާ ގެ
އަޅުންނަށް نصيحة ތެ ރި ވު މު ގެ ތެ ރެ އި ން އަ ރި ހު ން ރި ވާ ވެ ގެ ން ވެ އެ ވެ . އެ ކަ ލޭ ގެ ފާ ނު މު ޢާ މަ ލާ މަ ނާ ކު ރު މެ ވެ . އެ އީ
ހިމެނޭކަމެކެވެ. "رسول الله صىل الله عليه ވި ދާ ޅު ވި އެ ވެ . "ތި މަ ން ކަ ލޭ ގެ ފާ ނަ ށް އެގޮތަށް ކަންކުރުމަށް عام ދަ ލީ ލު ތަ އް
وسلم އަށް دوس ވަ ން ހަ އި ގެ މީ ހު ން قبول ވެވިގެންވާ دعاء އެ އް ވާ ނަ މަ އައިސްފައިވާތީއެވެ.
އު ރެ ދި އް ޖެ ކަ މު ގަ އި ދެ ން ނެ ވު ނެ ވެ . އަ ދި ތިމަންކަލޭގެފާނު އެ دعاء ވެ ރި މީ ހާ އަ ށް
"
އެމީހުންނީ كافر ން ނެ ވެ . އެ ކަ ލޭ ގެ ފާ ނު ކުރީމުހެވެ. އެފަދައިން الفضيل بن عياض އަ ދި އު ރެ ދު ން ތަ އް މަ ނާ ކު ރު މާ އި އެ އި ން
حديث ކުރެއްވިއެވެ. "اللهم دوس އަ ށް رحمه الله ގެ އަ ރި ހު ން ރި ވާ ވެ ގެ ން ވެ އެ ވެ . މީ ހު ން ނަ ށް ސަ ލާމަތް ވު މަ ށް އަ ން ގާ އި ރު
هداية ދެ އް ވަ އި އެ މީ ހު ން ގެ ން ނަ ވާ ނދޭ ވެ "! އެ ކަ ން ކު ރި މީ ހާ ނު ބު ނި ކަ މު ގަ އި ވި ޔަ ސް ،
ދެންފަހެ، الله تعاىل އެ ބަ އި މީ ހު ން ނަ ށް ސުވާލު 10: سلف ން ގެ މަ ން ހަ ޖު އެ އީ ވެ ރި އެ އް ކަ މު ގަ އި ވި ޔަސް ނު ވަ ތަ
هداية ދެ އް ވަ އި އެ މީ ހު ން މުސް ލި މު ން ގެ ތެ ރޭ ގަ އި ވެ ރި ން ނަ ށް މި ން ބަ ރު މަ ތި ން އެނޫން މީހަކު ވިޔަސް ފުދޭނެވެ.
ގޮތުގައި ގެންނެވިއެވެ. ފާ ޑު ކި ޔު ން ހި މެ ނޭ ތޯ އެ ވެ ؟ އަ ދި
ވެރިންނަށް نصيحة ދިނުމުގައި سلف عثامن ريض الله عنه ގެ ދު ވަ ސް ވަ ރު
ދެންފަހެ، مؤمن ން މީސް ތަ ކު ން ނަ ށް ންގެ މަންހަޖަކީ ކޮބައިތޯއެވެ؟ فتنة ވެ ރި ކަ ން ފެ ށު މު ން ބަ ޔަ ކު
ހެޔޮ ގޮތް އެދި دعاء ކު ރާ ނެ އެ ވެ . އަ ދި أسامة بن زيد ريض الله عنه އަ ށް
ވެރިމީހާއީ އޭނާއަށްޓަކައި دعاء ކު ރު ން ޖަވާބު 10: ވެރިންގެ عَْيب ތަ އް ދެންނެވިއެވެ. ކަލޭގެފާނު عثامن ريض
އެ ން މެ އަ އު ލާ ކަ ން ބޮ ޑު މީ ހާ އެ ވެ . އެ އީ ހާ މަ ކޮ ށް އެ ވާ ހަ ކަ ތަ އް މި ން ބަ ރު ތަ އް الله عنه އާ އި ވާ ހަ ކަ ފު ޅު ދަ އް ކަ ވަ ން
އޭނާ ރަނގަޅުވުމަކީ أمة إصالح ވު މެ ވެ . މަތީގައި ގޮވާހެދުމަކީ، سلف ން ގެ ވީ ނޫ ން ތޯ އެ ވެ ؟ ދެ ން އެ ކަ ލޭ ގެ ފާ ނު
އަދި އޭނާއަށް ކުރާ دعاء އަ ކީ އެ ން މެ މަ ން ހަ ޖު ގަ އި ހި މެ ނޭ ކަ މެ އް ނޫ ނެ ވެ . ވި ދާ ޅު ވި އެ ވެ . ހަ މަ ކަ ށަ ވަ ރު ން ތި ޔަ ބަ އި
މުހިއްމު دعاء އެ ވެ . އެ އީ އެ ކަ މު ގެ ސަ ބަ ބު ން ހަ މަ ނު ޖެ ހު މަ ށް މީ ހު ން ނަ ށް ފެ ން ނާ ނީ ތި މަ ން ކަ ލޭ ގެ ފާ ނު
މަ ގު ފަ ހި ވާ ނެ ތީ އެ ވެ . އަ ދި ހެ ޔޮ ތި ޔަ ބަ އި މީ ހު ން ނަ ށް އަ ޑު ނީ އް ވާ ހާ
އަދި އެންމެ މުހިއްމު نصيحة އަ ކީ ކަ ން ތަ ކު ގަ އި ވެސް އޭ ނާ އަ ށް ކި ޔަ މަ ން ހި ނދަ ކު ތި މަ ން ކަ ލޭ ގެ ފާ ނު އެ ކަ ލޭ ގެ ފާ ނާ
"
އޭނާއަށް حق އަށް توفيق ދެ އް ވު މާ އި ނުވުމަށް މަގުފަހިވާނެތީއެވެ. ވާ ހަ ކަ ނު ދަ އް ކާ ތަ ނެ ވެ .
އޭ ނާ އަ ށް އެ ކަ މު ގަ އި އެ ހީ ތެ ރި ވު މެ ވެ .
އަދި اهل އޭނާގެ بطانة އި ޞް ލާ ޙު އަ ދި ފަ އި ދާ ނު ކު ރާ އަ ދި ގެ ން ލު ން ވާ ތި މަ ން ކަ ލޭ ގެ ފާ ނު އެ ކަ ލޭ ގެ ފާ ނާ ވާ ހަ ކަ
ކޮށްދެއްވުމާއި އަދި އޭނާގެ نفس ގެ ކަ ން ތަ އް ތަ ކު ގެ ތެ ރެ އަ ށް ވަ ދެ ވޭ ނެ އެ ވެ . ދަ އް ކަ ވާ ނީ ތި މަ ން ކަ ލޭ ގެ ފާ ނާ އެ ކަ ލޭ ގެ ފާ ނާ
ނު ބަ އި ކަ މާ އި އޭ ނާ ގެ އެ ކު ވެ ރި ން ގެ އެހެން ނަމަވެސް سلف ން تبع ވާ ދެ މެ ދު އެ ވެ . އެ އީ އޭ ގެ އެ އް ވެ ސް
ނު ބަ އި ކަ މު ން ސަ ލާ މަ ތް ކު ރެ އް ވު ން އެ ދި ގޮ ތަ ކީ އެ މީ ހު ން އޭ ނާ އާ އި ވެ ރި މީ ހާ އާ ވާ ހަ ކަ އެ އް ހާ މަ ކު ރު މަ ކާ ނު ލަ އެ ވެ . އަ ދި
ދުޢާކުރުމެވެ. ދެމެދު نصيحة ތެ ރި ވު މެ ވެ . އަ ދި އޭ ނާ އަ ށް އެ ކަ ން ތަ އް އެ ން މެ ފު ރަ ތަ މަ ހާ މަ ކު ރާ
ދަރުމަ. އޮކްޓޯބަރ 5 2012

!
މީ ހަ ކު ކަ މު ގަ އި ވު މަ ށް ތި މަ ން ކަ ލޭ ގެ ފާ ނު އެ އް ފަ ރާ ތަ ށް ޖެ ހޭ ހު ށި ކަ މެ ވެ ދެ ން ފަ ހެ
ލޯބި ނުކުރައްވަމެވެ. އަދި އެތައް ބައިވަރު أصحاب ން އޭ ނާ އޭ ނާ ގެ ކި ބަ އި ން قبول ކޮ ށް ފި ނަ މަ
ނާއި އެހެން މީހުން قتل ވީ ފާ ޅު ގަ އި ރަ ނގަ ޅެ ވެ . ނޫ ން ނަ މަ އޭ ނާ އަ ދާ ކު ރަ ން ޖެ ހޭ
عثامن ريض الله عنه ގެ ދު ވަ ސް ވަ ރު ކަ ން ތަ އް ތަ ކަ ށް އި ން ކާ ރު ކު ރު މު ން ނެ ވެ . ކަ ން ތަ އް ފު ރި ހަ މަ ކޮ ށް ފި އެ ވެ .
جاهل خوارج ން ނު ބަ އި ކަ މު ގެ ދޮ ރު އަދި عيب ތަ އް ފާ ޅު ގަ އި ذِكُْر ކު ރު މު ން ނެ ވެ .
رْ
ހުޅުމުވުމުން، އަދި عثامن ريض الله އެ ގޮ ތު ން ވަ ރަ ށް ބަ އި ވަ ރު މީ ހު ން އަޅަމެން الله تعاىل ގެ حَ ضَةُން
عنه އަ ށް ފާ ޅު ގަ އި ކަ ން ތަ އް ތަ އް އެ މީ ހު ން ގެ ވެ ރި މީ ހާ ދެ ކެ ރު ޅި އަ އި ސް އަ ޅަ މެ ން ނަ ށާ އި އަ ޅަ މެ ން ގެ މު ސް ލި މު
މަނާކުރުމުން فتنة ބޮ ޑު ވެ ގެ ން ދި ޔަ އެ ވެ . قتل ކޮށްލިއެވެ. އަ ޚު ން ނަ ށް ހު ރި ހާ ނު ބަ އި ކަ މަ ކު ން
އަ ދި ހަ ނގު ރާ މަ އާ އި ފަސާ ދަ ބޮ ޑު ވި އެ ވެ . عافية އާއި سالمة ދެ އް ވު ން އެ ދި
އަ ދި މި އަ ދާ ހަ މަ ޔަ ށް ވެ ސް މީސް ތަ ކު ން އަދި ހަމަކަށަވަރުން عياض بن غنم ދަ ން ނަ ވަ މެ ވެ . އަ ދި ހަ މަ ކަ ށަ ވަ ރު ން
އު ޅެ މު ން ދަ ނީ އޭ ގެ އަ ސަ ރު ގެ ތެ ރޭ ގަ އެ ވެ . األشعري ގެ އަ ރި ހު ން ރި ވާ ވެ ގެ ން ވެ އެ ވެ . އެ ކަ ލާ ނގެ އީ އަ އް ސަ ވާ ވޮ ޑި ގެ ން ވާ އަ ދި
ހަމަކަށަވަރުން رسول الله صىل الله عليه إجابة ދެ އް ވާ ރަސް ކަ ލާ ނގެ އެ ވެ .
އަދި އޭގެ ސަބަބުން عيل ريض الله عنه وسلم حديث ކު ރެ އް ވި އެ ވެ . "މީ ހަ ކު
އާއި معاوية ريض الله عنه ގެ މެ ދު ގަ އި ވެރިމީހާއަށް نصيحة ދޭ ން ބޭ ނު ން ނަ މަ وصىل الله وسلم عىل سްيدنا محمد ، وآله
ހިނގި فتنة އާއި އަދި عثامن ريض الله އެކަން إعالن ކޮ ށް ފާ ޅު ނު ކު ރާ ހު ށި ކަ މެ ވެ ! وصحبه .
عنه އާއި عيل ريض الله عنه قتلވިއެވެ. އޭ ގެ ބަ ދަ ލު ގަ އި އޭ ނާ ގެ އަ ތު ގަ އި ހި ފަ އި
6 ދަރުމަ. އޮކްޓޯބަރ 2012